

INHOUD

WOORD VOORAF	7
INHOUDSOPGAVE	9
INLEIDING	
1. Motivatie	13
2. Vraagstelling en stelling	14
3. Stand van het onderzoek	15
4. Opbouw	16
5. Titel	16
AFKORTINGEN	18
HOOFDSTUK I BIOGRAFIE IN HISTORISCHE CONTEXT	
0. INLEIDING	19
1. BRAZILIË: ALVES' POLITIEKE CONTEXT	
1.1 Van Keizerrijk (1822) naar Republiek (1899)	19
1.2 Van Oude Republiek naar Nieuwe Staat (1889-1945)	20
1.3 Democratisch herstel (1945-1964)	21
1.4 Nieuwe orde: militaire dictatuur (1964-1985)	23
1.5 De Nieuwe Republiek (vanaf 1985)	25
2. PROTESTANTISME: ALVES' RELIGIEUZE CONTEXT	
2.1 Protestantisme in Brazilië	27
2.2 Protestantse oecumene in Latijns Amerika	29
2.3 Protestantse oecumene in Brazilië (- 1964)	30
2.4 Protestantse oecumene in Brazilië (1964 -)	33
3. RUBEM AZEVEDO ALVES	
3.0 Inleiding	36
3.1 Eerste jaren (1933-1953)	37
3.2 Theologiestudie en predikantschap (1953-1964)	38
3.3 Ballingschap en terugkeer (1964-1974)	41
3.4 Professor, psychoanalyticus en publicist (1974-)	44
4. THEOLOGIE IN LATIJSN-AMERIKA	
4.0 Inleiding	48
4.1 Geschiedenis	48
4.2 De rol van de theologie in Latijns-Amerika	51
4.3 Context: het volk van Latijns-Amerika	52
4.4 Ontmoeting	53
5. CONCLUSIES	54
HOOFDSTUK II ALVES' THEOLOGIE IN THEMA'S	

Presentatie van Alves' theologie op grond van een indeling in drie perioden - aan de hand van een aantal thema's

0.	INLEIDING	57
1.	RECONSTRUCTIE VAN DE THEOLOGIE (1961-1974)	58
1.1	'Reconstructieprogramma in de theologie'	59
1.2	Een theologie van menselijke hoop	63
1.2.1	De gemeenschap van hoop die de taal van de vrijheid spreekt	64
1.2.2	Drie voorbeelden van religieuze taal	66
1.2.2.1	Existentialistische theologie (Bultmann)	66
1.2.2.2	Barthianisme	67
1.2.2.3	Moltmanns theologie van de hoop	68
1.2.3	Naar een nieuwe taal	69
1.2.4	Naar een nieuwe gemeenschap	70
1.3	Theologie vanuit de ballingschap	72
1.3.1	Meditatie over de mogelijkheid van bevrijding en fundament voor hoop	76
2.	DE INCARNATIE: HET RAADSEL VAN DE RELIGIE (1974-1990)	78
2.1	Inleiding: theologie is biografie	80
2.2	Religie: verbeelding	81
2.3	Religie: lichaamstaal	84
2.4	Incarnatie: opstanding van het lichaam	86
3.	THEOLOGIE VAN HET ALLEDAAGSE: POËZIE EN PROFETIE (1990-)90	88
3.1	Theologie als poëzie: verwoorde schoonheid	89
3.2	Theologie van het alledaagse	91
4.	CONCLUSIES	93
HOOFDSTUK III		
ACHTERGRONDDISCUSSIE BIJ DE THEOLOGISCHE ONTWIKKELING VAN ALVES		
0.	INLEIDING	95
1.	PROTESTANTISME: DE NIEUWE OECUMENE	95
1.1	Protestantisme als protestants principe	96
1.2	Historisch perspectief (1): Braziliaans protestantisme	98
1.3	Historisch perspectief (2): theologie van de revolutie	100
1.4	Nieuwe oecumene	104
2.	THEOLOGIE VAN DE HOOP (DISCUSSIE MET MOLTSMANN)	
	<i>Alves en de theologie van de hoop van Jürgen Moltmann</i>	
2.1	Meditatie over bevrijding en hoop	105
2.2	Mogelijkheid van bevrijding	106
2.3	Alves en de theologie van de hoop van Jürgen Moltmann	107
2.4	Theologie van de hoop ter discussie	110

3.	THEOLOGIE(ËN) VAN DE BEVRIJDING	
	<i>Alves en de theologie van de bevrijding</i>	
3.0	Inleiding	113
3.1	‘Zeer korte geschiedenis’	114
3.2	Algemeen ontwerp	117
3.3.	Protestantse bevrijdingstheologie in Latijns-Amerika	119
3.3.1	ISAL en Dietrich Bonhoeffer	120
3.3.2	ISAL, Alves en de theologie van de bevrijding	123
3.3.3	Alves’ theologie van de bevrijding	127
3.3.4	Het antwoord van Hugo Assmann	129
4.	ASPECTEN VAN INCARNATIE (1)	
4.1	Verlangen naar God	130
4.2	Incarnatie: Gods verlangen	133
4.3	Verlangen en hoop: verlangen wordt leven	135
5.	DE RELEVANTIE VAN ALVES’ THEOLOGIE TEGEN DE ACHTERGROND VAN DE THEOLOGIE IN LATIJNS-AMERIKA	138

HOOFDSTUK IV

HET POËTISCHE KARAKTER VAN EEN THEOLOGIE VAN HET ALLEDAAGSE

1.	ASPECTEN VAN INCARNATIE (2)	
1.0	Inleiding	142
1.1	Ervaring	142
1.2	Religieuze ervaring	144
1.3	Bekering als metamorfose van het bewustzijn	145
1.3.1	Esthetische ervaring	145
1.3.2	Ludieke ervaring	146
1.3.3	Verbeelding	146
1.3.4	Extases van het alledaagse	146
1.4	Het alledaagse en de religieuze ervaring	147
2.	THEOLOGIE ALS TAAL OM OVER GOD TE SPREKEN	
2.1	Het paradigma van de schoonheid	148
2.2	Hoe over God te spreken?	148
2.2.1	God: liefde, schoonheid, vreugde	150
2.3	Theologie is poëzie, ‘theopoëzie’	151
2.3.1	Twee talen	152
2.3.2	Poëzie (maken) is nieuwe deuren openen	152
2.3.3	Taal die zegt zonder te zeggen	155
2.4	Theologie en literatuur	157
2.4.1	Theologie en Latijns-Amerikaanse literatuur: gemeenschappelijke inhoud en taal?	158
2.4.2	Alves en João Guimarães Rosa	161

2.4.3 Het christelijk verhaal en de andere verhalen:
gemeenschappelijk thema
162

3.	THEOLOGIE VAN HET ALLEDAAGSE: HET HUIS VAN RUBEM ALVES	
3.0	Inleiding	164
3.1	De tuin	165
3.2	Het huis	166
3.3	Exemplarische verkenningen naar het goddelijke in het alledaagse	169
4.	CONCLUSIES	172

HOOFDSTUK V CONCLUSIES

0.	INLEIDING	173
1	CENTRALE THEOLOGISCHE NOTIES IN ALVES' WERK	174
1.1	Biografisch	174
1.2	Protestants	175
1.3	Contextueel	176
1.4	Poëtisch	176
2.	ALVES' THEOLOGIE-OPVATTING	177
3.	ALVES' RELEVANTIE IN LATIJNS-AMERIKA EN WEST-EUROPA	
3.1	Nieuwe verankering	178
3.2.	Cultuur-theologie	178
3.3	Incarnatie	178
	BIBLIOGRAFIE	181
	SAMENVATTING	193
	SUMÁRIO	199
	SUMMARY	205